نامەی شای کوردستان شێخ مەحموودی نەمر، بۆ سەرۆکی کۆمەڵی نەتەوەکان، لەڕۆژی نەورۆز (٢١) ی مارسی ١٩٣١ی زایینی!

خۆم بە بەختەوەر دەزانم کە هاواروسکاڵای نەتەوەیەکتان پێڕابگەیەنم، کە ئێوەی بەڕێز ڕاستەوخۆ چاودێریتان بەسەرییەوە بووە. دڵنێن ئەوەی سەرپەرشتیکردن بگرێتە ئەستۆی خۆیەوە، پارێزگاریکردنیشی لە ئەستۆ دەبێت. شانازییەکی بەرزە بۆ من کە یەکێکم لە ئەندامی ئەو نەتەوەیەی کە بەشێکی لە کوردستانی خوارو دا دەژین، کە بەعێراقەوە لێکندراوە.

بەڕێز، دەمەوێ سەرنجتان بۆ ئەو بابەتە رابکێشم، کە ئەم خاکە لە لایەنی هێزو لەشکری سوێندخۆرەکانەوە، وەک **"میزوپوتامیا" (بین النهرین)** داگیرنەکراوە و نەگیراوە. گەلی کورد لەساڵی ١٩١٨دا دەستیدایە چەک و هێزوسوپای تورکیای ناچارکرد کە کوردستان بەجێبهێڵێت. کورد سەربەخۆیی خۆی ڕاگەیاند و، بەناوی مەملەکەتی کوردستانی باشوورەوە حکوومەتی دامەزراند. ئیدارەو چارەنووسی خۆیان گرتەنێو دەستی خۆیان. ئەمە لە کاتێکدا، عێراقی عەرەبی بەرەورووی کێشە و پشێوییەکی زۆر هاتبوو. هێشتا لەشکری وڵاتانی یەکگرتوو هەر لە جەنگدا بوون. داخەکەم ئێمەی کورد، نەتەوە و خاکمان لە دواییدا لکێندرا بە عێراقەوە. ئەوروپاییەکان کە دەیانگوت: **"ئێمە بۆ پارێزگاریی یەکسانی و دادپەروەریی دەستیداوەتە چەک و بەکارهێنانی هێز، لەرووی ڕاستیی لانادەین و بەرامبەر بەناڕاستیی هەرگیز ناگەڕێینە دواوە و، بەرامبەر بە مافی نەتەوەکان پاشگەز نابینەوە،"** لە بەرامبەر ئەم ستەمە ئاشکرا و گەورەیەدا بێدەنگ مان.

ئێمە کە خاوەنی حکوومەتی خۆمان بووین، چارەنووسی ئێمەتان گرێدا بە چارەنووسی نەتەوەیەکی دیکەوە، لەکاتێکدا زمان و داوونەرێت و رەگەز و زمان و مێژوو و، روخساریشمان لەگەڵیەک جیاوازیی هەیە. سەرەرای ئەمانە، ئێمە بەو بەڵێنەی کە کۆمەڵی گەلان سەبارەت بە دانی ئۆتۆنۆمییەکی تەواو بە باشووری کوردستان دابووی پێمان، دڵخۆش بووین. بەلام پاش تێپەربوونی چەند ساڵێک، ئەم بەڵێنەی کۆمەڵی گەلان نەتەنیا جێبەجێ نەکراون، بەڵکو بەتاوانی جێبەجێکردنی ئەو بەڵێنانەی دراون بە کورد، یان بەتاوانی ئەوەی ئامادەنەبووین لە هەڵبژاردنی زۆرەملیدا بەشداربین و، نامانەوێت ببین بە عەرەب، رۆژ نییە، ژنان و منداڵان و پیرولاوی ئێمە نەکەونە بەر هێرش و ئاگری بۆمبای فرۆکە و دەسرێژی گوللە.

بەتاوانی بەشدارینەکردن لە هەڵبژاردندا کە ویست و داخوازی ئەو دەوڵەتە بوو، پەیمانێک کە حاشا لە هەموو مافێکی کوردان دەکات، دەوڵەتی عەرەبی عێراق لە بۆمبابارانکردنی شاری سلێمانی پێتەختی حکوومەتی باشووری کوردستان و لە کوشتنی خەڵکی ئەم شارە سڵناکان و هەوڵی ئەوە دەدات کۆشکی هیوا و ئاواتی کوردان تێکبرووخێنێت. ئێمە پێمانوایە رژاندنی گوللە و بۆمبا بۆ سەر گیانی کوردستانی باشوور، لەڕاستیدا هێرشکردنە بۆ سەر ئاوروو و نێوبانگی کۆمەڵی گەلان، چونکە کورد لەژێر چاودێریی کۆمەڵی گەلاندایە. ئەگەر هێزەکانی دەوڵەتی عەرەبی عێراق، لەلایەن فرۆکە و لەشکری دەوڵەتی ئینگلیزەوە پشتیوانیی نەکرایە، کە کۆمەڵی گەلان سەرپەرشتیی ئەم گەلانە بە ئینگلیز سپاردووە هەتا لەژێر ناوی کۆمەڵی گەلانەوە ئەو نەتەوانە بەڕێوە بەرێت، کورد

دەیتوانی زۆر بەهاسانیی، هێرش بۆ سەر بەغدا بکا و داگیری بکات.

ئێمە ئامادەین و، لە داهاتووشدا ئامادە دەبین، لەبەرامبەر عەرەبدا پارێزگاریی لە نیشتمانی خۆمان بکەین. بەڵام لەبەر ئەوەی نامانەوێ لەگەڵ دەوڵەتی ئینگلیز بەشەڕ بین کە بەنێوی کۆمەڵی گەلانەوە هەڵسوکەوت دەکات، بە پێویستمانزانی سکاڵای خۆمان بێنینە بەر ئەم کۆمەڵە و داواخوازی جێبەجێکردنی ماف و دادپەروەریتانین. لەڕاستیدا، بەلایەنی ئەوەوە کە نیشتمانی ئێمە بە ئێراقەوە بلکێندرێ و، بەزۆری چەک ئەم گرێدانە بە عێراقەوە بسەپێندرێ بەسەرماندا، ئەوا دڵنیاتان دەکەین، هیچکاتێک ئاشتی و ئاسایش لەم سووچەی دنیادا دابین ناکرێت! هەتا کاتێک نیشتمانی کورد، نەدرێتە دەستی رۆڵەکانی کورد خۆی، تا زەمانێک دەوڵەتێکی کوردی لەم بەشەی کوردستاندا دانەمەزرێ و، کورد دەسەڵاتی ئەم ناوچەیەی خۆی نەگرێتەدەستی خۆیەوە، هیوای ئەوە ناکرێ کە ئاشتی و هێمنی لەم مەڵبەندەدا بەدیبێت!

گەلی کورد کە خاوەنی رابوردوویەکی مێژوویی چەند هەزارساڵەیە، لە سەردەمانی یەک لەدواییەکی مێژوودا، هەموو کاتێک توانیویەتی و زانیویەتی لەبوونی نیشتمانی و مێژوو و دامەزراوی نەتەوەیی خۆی پارێزگاری بکات، ئێستاکەش سوورە لەسەر داکۆکیکردنی چەکدارانە لەخۆی و لە شەرافەتی. کورد ئامادەیە هەتا دواکەسی بمرێ، بەڵام سەر کۆیلەتی بۆ عێراق شۆڕنەکات! ئێمەی کورد خوازیاری دۆستایەتی و برایەتین لەگەڵ هەموو نەتەوەیەکدا، بەرامبەر هیچ نەتەوەیەک رق و کینەمان لەدڵدا نییە. نەتەوەی ئێمە کە توانیویەتی بە سەرفرازی و ئازایەتی و غەریزەی قارەمانێتی و هۆش و لێهاتوویی خۆی بگاتە پلەیەکی بەرز لە مێژووی نەتەواندا، ئێستا دەبیندرێ مافی چارەنووس، کە تەنانەت بە هێندێک لە کۆمەڵانی بەدەوی ئەفریقا وەکو لیبریا دراوە، بەڵام نەتەوەی کورد لەو مافە بێبەشدەکرێ. بەتایبەت لەماوەیەک لەمەوبەرەوە، دەوڵەتی عەرەبی عێراقی کە تووشی نەخۆشی توندی رەگەزپەرستی بووە، بە پشتبەستن بە دەوڵەتی ئینگلیز، هەوڵدەدات بەرێگەی خوێناویترین کردەوەی فاشیستانەوە خۆڕاگریی ئێمە تێکبشکێنێ و، بە چۆکماندا بێنێت. سەدان کوردی بێچەک، بێئەوەی بچووکترین دەستدرێژییان بۆ سەر کەس بووبێت، تەنیا بەتاوانی دەربڕینی بیروڕای سیاسیی خۆیان، بێبەزەییانە دراونەتە بەر دەسڕێژی گوللە و بۆمبا. لە ئاکامی ئەم هەمووە تاوان و بێدادییەیە کە گەلی کورد ناچاربووە دەستبداتە چەک. خوێنڕشتن و ئاگرباراندن ناتوانێت مێژوو بگۆڕێت و بیسڕێتەوە. ناتوانێ بە ملیۆنان کورد و رەگەزی سەلاحەدین و کەریمخانی زەند بگۆڕێت و بیانکات بە عەرەب، یان تیرەیەکی تر.

گەلی من، هەروەها من خۆشم بەهیچ شێوەیەک دەمارگیریی ئاینی، یان یاخی و تینووی خوێنڕشتن نین و، نامانەوێت ئاژاوە بنێینەوە. ئەگەر دەستمانداوەتە چەک، تەنیا لەبەر ئەوەیە کە ئێمەیان بەم کارە ناچارکردووە. ئێمە داوای ئەوە ناکەین کە حاکم و زاڵ بین بەسەر نەتەوەی دیکەدا و، چاومان لە خاک و وڵاتی هیچ گەلێکی دیکە نییە، بەڵام رازیش نابین بێگانە حاکم و فەرمانڕەوامان بێت. ئێمە تەنیا دەسەڵات و سەرۆکایەتی و فەرمانداریێتیی خۆمان دەوێت. کە ئەوەش ئاوات و داخوازییەکی پیرۆزە. هەر لەپێناو ئەم داخوازییە پیرۆزەدا بوو کە لە شەڕ ئەم دواییەدا چەندین هەزارمرۆڤ گیانی خۆی بۆ بەختکرد. بۆ داوای ئەو مافەیە کە کۆمەڵی بەشەرەفی ئێوە بۆ ئێمەی کوردی داناوەو رەوای بینیوە و لەیەکەم رۆژەوە پەسندی کردووە. ئێزنم پێبدەن سەرنجتان بۆ ئەوە راکێشم، لێنەوەشاوەی و بەدکاری و بیروباوەرو خراپی و ئامانجی نالەباری بەرێوەبەران و کاربەدەستانی عێراق بووەتە هۆی پێکهاتنی ئەم ئاژاوەیە، هەتا مافمان پەسند نەکرێت، قەت دەستهەڵناگرین. جا داوا و داخوازیمان ئەوەیە کە باوەر بەسەربەخۆیی و ئیستیقلالمان بکرێت و، نیشتیمانمان ئازادبکرێت و ئەم مافەمان لەژێر پەناو ئینتیدابی سەرۆکایەتیی بەشەرەفی نەتەوەکاندا راستو راست ـ ئیعتراف و پەسند بکرێت. بەناوی ئیستیقلالی حکوومەتی کوردستانی جنوبی ـ یەوە. هیچ پێوەندی وپەیوەستێکمان لەگەڵ حکوومەتی مەلیکی عێراقدا نەمێنێت ـ چۆنکە ئەمانە (ئینگلیز ـ عێراق) لەنێو خۆیاندا بە پەیمان و گرێبەستێکی تازە کۆتاییان بە ـ ئینتیدابی بەریتانیا هێناوە. لەبەر ئەوە پاش ئاگاداربوونتان لە کێشەی ئێمە، چاوەڕوانین چارەسەری بکەن.

کومەڵی بەشەرەفی ئێوە بە لەبەرچاوگرتنی نێوەرۆکی رووداوەکانیش بووبێت، دەبێ لە بڕیاری خۆتان پاشگەز نەبێتەوە کەلە سالی ١٩٢٥ دا بڕیارتان لەسەرداوە.

بەڕێز، هیوادارین رێزی بێپایانمان قبول بفەرموون.

بەناوی دانیشتوانی کوردستانی جنووبییەوە شێخ مەحمود

٢١ی مارتی ١٩٣١